

Lovforslag nr. L 145. Fremsat den 17. marts 1982 af ministeren for kulturelle anliggender

Forslag

til

Lov om biblioteksafgift

§ 1. Forfattere, komponister, billedkunstnere, fotografer og andre, hvis værker i bogform benyttes i folkebiblioteker, folkeskolens biblioteker, Folkebibliotekernes Depotbibliotek og Søfartens Bibliotek er berettigede til biblioteksafgift fra staten efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Forfattere til litterære værker, som er indspillet på lydband, er ligeledes berettigede til biblioteksafgift.

Stk. 3. Berettigede til at modtage afgift efter loven er danske statsborgere. Ministeren for kulturelle anliggender kan fastsætte regler, hvorefter udenlandske statsborgere, der har særlig tilknytning til Danmark, kan opnå ret til at modtage afgift.

§ 2. Afgiften ydes med et beløb pr. udlånsenhed. For bøger er udlånsenheden ét bind. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter regler om udlånsenheden for lydband med indspilninger af litterære værker.

Stk. 2. Fra finansåret 1987 udgør afgiften 4 kr. pr. udlånsenhed for de første 1.000 enheder, hvormed den enkelte berettigede er repræsenteret i bibliotekerne, 3 kr. pr. enhed for de næste 9.000 enheder og 1 kr. pr. enhed for resten. Der ydes ingen afgift til personer, der er repræsenteret med mindre end 100 enheder.

Stk. 3. For finansårene 1983 til og med 1986 fastsætter ministeren for kulturelle anliggender satserne for afgiften inden for en årlig udgiftsramme, der ikke overstiger et beløb på 2 kr. 40 øre gange antallet af afgiftsberettigede udlånsenheder.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter forhandling med undervisningsministeren nærmere regler om

- ydelse af afgift efter denne lov,
- opgørelse af det antal udlånsenheder, der danner grundlag for beregningen af afgiften,
- afgiftens overgang til andre efter den berettigedes død, herunder til personer som ikke er omfattet af § 1, stk. 3.

§ 3. Der stilles årligt et beløb på 350.000 kr. til rådighed til fordeling efter ansøgning til forfattere m. fl. som nævnt i § 1, der er repræsenteret i biblioteker, der er omfattet af loven, med bøger eller lydband med indspilninger af litterære værker, for hvilke de pågældende ikke modtager afgift efter § 2 eller de regler, der fastsættes i medfør heraf.

Stk. 2. Fordelingen af beløbet sker efter regler fastsat af ministeren for kulturelle anliggender efter forhandling med undervisningsministeren. I disse regler kan det fastsættes, at beløbet fordeles af et udvalg, der nedsættes af ministeren for kulturelle anliggender, og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse.

§ 4. Reglerne i §§ 1-3 gælder ikke for oversættere. Der stilles årligt et beløb på 970.000 kr. til rådighed til fordeling efter ansøgning til oversættere, som er repræsenteret i de biblioteker, som er omfattet af loven.

Stk. 2. Fordelingen af beløbet sker efter regler fastsat af ministeren for kulturelle anliggender efter forhandling med undervisningsministeren. I disse regler kan det fastsættes at beløbet fordeles af et udvalg, der

F.t.l. om biblioteksafgift

nedsættes af ministeren for kulturelle anliggender, og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse.

§ 5. De i §§ 2-4 angivne beløb forhøjes eller nedsættes årligt med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet for

juli i forhold til januar 1980 (= 100).

§ 6. Loven træder i kraft den 1. januar 1983.

§ 7. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

De gældende regler om biblioteksafgift til forfattere m. fl. findes i lov om folkebiblioteker m.v. (lov nr. 171 af 27. maj 1964 som ændret ved lov nr. 314 af 26. juni 1975 og lov nr. 280 af 16. juni 1980) § 19 (bilag), jfr. bekendtgørelse nr. 106 af 5. marts 1979 om biblioteksafgift (bilag). Der henvises til bemærkningerne til forslag til lov om biblioteker.

Ved fremsættelse af forslag til lov om biblioteker er det forudsat, at der samtidig fremsættes forslag til en særlig lov om biblioteksafgift.

Baggrunden herfor er, at der ikke er fuldstændigt sammenfald mellem de biblioteksgrupper, der er omfattet af den gældende og foreslåede afgiftsordning, og de grupper, der er omfattet af forslag til lov om biblioteker. Efter forslaget omfatter biblioteksafgiftsordningen som hidtil folke- og skolebiblioteker.

Forslag til lov om biblioteker omfatter folkebiblioteker og de offentlige forskningsbiblioteker, medens det lovmæssige grundlag for skolebiblioteksvirksomheden blev overført til folkeskolelovgivningen ved lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen, § 17, stk. 2 og 3, der træder i kraft ved ophævelsen af kapitel 4 i lov om folkebiblioteker m. v.

Spørgsmålet om ændringer i den gældende biblioteksafgiftsordning har været behandlet i det udvalg, som ministeren for kulturelle anliggender nedsatte i 1972 med den opgave at foretage en undersøgelse af vilkårene for produktionen, distributionen og brugen af bøger i Danmark og på grundlag af denne undersøgelse at fremsætte forslag med sigte på at sikre – og om muligt udvide – det brede udbud af kvalitetsbøger og på at fremme en decentralisering, geografisk og socialt, af såvel produktionen, distributionen som brugen af litteratur.

Udvalget, der antog navnet »Bogudvalget«, nedsatte en række underudvalg, heriblandt et underudvalg vedrørende biblioteksafgiften. Dette underudvalg fik til opgave at fremkomme med

forslag til en fremtidig ordning af det i lov om folkebiblioteker m. v. hjemlede afgiftssystem til fordel for danske forfattere m. fl. for benyttelse af deres bøger gennem bibliotekerne. Underudvalget afgav i juni 1977 en betænkning til Bogudvalget (Rapport nr. 2 fra Bogudvalget: Vederlag til forfattere m. v. i anledning af folke- og skolebibliotekers udlån af bøger), og Bogudvalget afgav på grundlag af denne rapport i 1979 en delbetænkning til ministeren for kulturelle anliggender (Biblioteksafgiften, betænkning nr. 877/1979).

Lovforslaget er udarbejdet på grundlag af Bogudvalgets delbetænkning, særligt det i dennes kapitel 16 indeholdte udkast til lov om biblioteksafgift, som er tiltrådt af udvalgets flertal.

Siden 1946 har danske forfattere og deres efterladte modtaget en afgift fra staten for folke- og skolebibliotekernes benyttelse af deres værker. I 1964 blev oversætterne inddraget i ordningen, idet der blev tilvejebragt hjemmel for, at der kunne ydes legater til oversættere. Indtil lovændringen i 1975 var udbetaling af afgiften til forfatterne baseret på fordeling af en given bevilling, som var fastsat svarende til en procentdel af statens driftstilskud til folke- og skolebibliotekerne. Ved lovændringen i 1975 gennemførtes en ordning, hvorefter der udbetales en pristalsreguleret afgift pr. bind, hvormed den pågældende forfatter er repræsenteret på bibliotekerne.

Bevillingen i henhold til folkebibliotekslovens § 19 indgik til og med finansåret 1978 i Dansk Forfatterfond. Ved udgangen af 1978 ophævedes Dansk Forfatterfond, og fordelingen foretages nu af Bibliotekstilsynet.

Hovedtrækkene i den gældende ordning, jfr. bekendtgørelse nr. 106 af 5. marts 1979 om biblioteksafgift er følgende:

Kredsen af berettigede. Afgift ydes til forfattere, som er danske statsborgere. Ret til at modtage afgift har også under visse forudsætninger efterlevende ægtefæller og børn under 21 år (bekendtgørelsens §§ 1–2).

Materialekategorier. Afgift ydes for hvert bind, hvormed den berettigede er repræsenteret i de af

ordningen omfattede biblioteker (bekendtgørelsens § 1). Ved optællingen af bind medregnes enhver selvstændigt katalogiseret boglig enhed, uanset sidetal og øvrige fremtrædelsesform:

Biblioteker, der omfattes af ordningen. Afgift ydes for bind på folkebiblioteker, skolebiblioteker i folkeskolen, Søfartens Bibliotek og Folkebibliotekernes Depotbibliotek (bekendtgørelsens § 5).

Bøger, der omfattes af ordningen. Ved opgørelsen af forfatterens bindtal medregnes alle bøger, der kun har én forfatter. Værker, der består af flere bind, medtages kun, når alle bind har samme forfatter. Der beregnes i så fald afgift for hvert bind. Der bortses bl.a. fra sådanne bearbejdelser, der ikke udgør et nyt selvstændigt åndsværk (bekendtgørelsens § 6).

Afgiftsberegning. Afgiften udbetales med 1 kr. 60 øre for hvert bind, hvormed forfatteren er repræsenteret i bibliotekerne. Beløbet forhøjes eller nedsættes med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet 100 (basis januar 1975) (bekendtgørelsens § 8).

Ved lov nr. 280 af 16. juni 1980 om ændring af lov om folkebiblioteker m.v. blev det ved et nyt stk. 2 i § 19 fastsat, at regulering på grundlag af reguleringspristallet for januar 1980 bortfalder. Dette gælder dog ikke for afgift til forfattere, hvis samlede afgift i medfør af stk. 1 ikke overstiger eller ved reguleringen kommer til at overstige et beløb svarende til den i lov nr. 129 af 29. marts 1979 om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m.v. § 2, stk. 1, nr. 2 nævnte garantbetaling.

Administrationen. Den, der ønsker at komme i betragtning ved fordelingen af bevillingen, skal anmelden sig til Bibliotekstilsynet, som på grundlag af anmeldelserne udarbejder det nødvendige materiale til brug for bibliotekernes opgørelse over forfatterens bindtal. På grundlag af bibliotekernes indberetninger opgør Bibliotekstilsynet det samlede bindtal af hvert enkelt forfatter, og udbetaler afgiften til den eller de berettigede inden finansårets udgang. Hvis en forfatters samlede bindtal er under 50, udbetales der ikke afgift (bekendtgørelsens §§ 3, 4 og 7).

Der er nedsat et nævn med repræsentation for biblioteker og forfattere, som skal have adgang til at følge afgiftsadministrationen (bekendtgørelsens § 9).

Bevillingen til oversættere fordeles efter ansøgning ud fra et skøn over ansøgernes kvantitative repræsentation på bibliotekerne. Beløbet fordeles af et udvalg, som består af 1 medlem udpeget af ministeriet for kulturelle anliggender og 2 medlem-

mer udpeget af Dansk Forfatterforening (bekendtgørelsens §§ 10, 11, 12 og 13).

I finansåret 1981 fordeltes ca. 40,5 mill. kr. til 4.867 forfattere og 325.600 kr. til 176 oversættere. Afgiften til forfattere udgjorde 2 kr. 58 øre pr. bind.

Lovforslaget indeholder følgende ændringer i forhold til den gældende ordning:

Kredsen af afgiftsberettigede udvides til udover forfattere at omfatte komponister, billedkunstnere, fotografer og andre ophavsmænd til værker i bogform (§ 1, stk. 1).

Afgiftsordningen udvides til at omfatte »lydbøger« (§ 1, stk. 2).

Der åbnes mulighed for afgift til udenlandske forfattere med særlig tilknytning til Danmark (§ 1, stk. 3).

Der indføres en gradueret afgiftsskala, således at afgiftens størrelse afhænger af det antal udlånsenheder, hvormed den berettigede er repræsenteret i bibliotekerne. For bøger er udlånsenheden et bind. Ministeren for kulturelle anliggender bemyndiges til at fastsætte regler om udlånsenheden for »lydbøger«.

Der ydes en højeste sats for de første 1.000 enheder, en lavere sats for de næste 9.000 enheder og en laveste sats for antal enheder over 10.000. Denne ændring foreslås gennemført gradvist over en 5-årig periode.

Minimumsgrænsen for det antal enheder, der berettiger til afgift, forhøjes fra 50 til 100 (§ 2, stk. 1-3).

Der foreslås etableret en rådighedssum til afhjælpning af de ufuldkomnheder, der under de gældende tekniske forudsætninger fortsat vil være knyttet til afgiftsordningen (§ 3).

Der foreslås en forhøjelse af bevillingen til oversættere (§ 4).

Lovforslaget indeholder i øvrigt hjemmel til at ministeren for kulturelle anliggender, efter forhandling med undervisningsministeren, kan træffe nærmere bestemmelse om ydelse af afgift efter loven, herunder om, hvorledes opgørelsen af de afgiftsberettigede enheder skal finde sted (§ 2, stk. 4).

Bogudvalget har i sin betænkning stillet visse forslag, som af udvalget først antages at kunne gennemføres, når de tekniske forudsætninger for en edb-mæssig registrering er tilstede. Bogudvalget har således foreslået, at man ved optællingen af bind overgår til at medregne bøger med op til 3 forfattere m.v. eller ophavsmænd hørende til forskellige kategorier. Endvidere foreslås gennemført en automatisk, individuel oversætterafgift.

Disse forslag er, i overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling, ikke medtaget i det foreliggende lovforslag, men de rejste spørgsmål vil blive taget op til overvejelse i lys af den tekniske udvikling på området.

Bogudvalget har endvidere drøftet indførelse af en afgift til forlæggere, men der er ikke opnået enighed om dette spørgsmål. I overensstemmelse med indstillingen hos Bogudvalgets flertal indeholder det foreliggende lovforslag ikke bestemmelser om indførelse af en afgift til forlæggere, idet spørgsmålet om forlæggerens stilling bør bedømmes på grundlag af den samlede vurdering af udgivelsessituationen, som vil fremkomme fra Bogudvalget.

Spørgsmålet om indførelse af en afgiftsordning for benyttelse af andet materiale end bøger har ikke ligget inden for Bogudvalgets kommissorium. Det er ministeriets opfattelse, at spørgsmålet må tages op til overvejelse under hensyntagen til arbejdet i det nedsatte udvalg vedrørende revision af den ophavsretlige lovgivning. Et tilsvarende udvalgsarbejde finder sted i de andre nordiske lande.

I udvalgets arbejdsopgaver indgår en vurdering af spørgsmålet, om hvorvidt retten til biblioteksafgift bør gøres til en ophavsretlig beføjelse forankret i ophavsretloven. Udvalget har under sit arbejde undersøgt om den eksisterende danske biblioteksafgiftsordning, der kun gælder for danske forfattere, er i overensstemmelse med de internationale ophavsretlige konventioner. Disse konventioner bygger på princippet om såkaldt national behandling, som indebærer en forpligtelse til i ophavsretlig henseende at behandle fremmede statsborgere på samme måde, som man behandler egne statsborgere. Udvalget har, bl.a. på baggrund af det element af kunststøtte, som indgår i den gældende afgiftsordning, fundet, at ordningen på væsentlige punkter adskiller sig fra det ophavsretsregime, der opereres med i konventionerne, og at retten til biblioteksafgift næppe kan karakteriseres som en ophavsretlig beføjelse. Efter udvalgets opfattelse vil der derfor ikke kunne stilles krav om, at en afgiftsordning som den gældende skal udstrækkes til også at omfatte bøger af udenlandske forfattere.

Det er i øvrigt den principielle opfattelse hos et flertal af ophavsretsudvalgets medlemmer, at spørgsmålet om et vederlag til rettighedshaverne for bibliotekernes brug af bogværker m.v., i forbindelse med den kommende revision af den ophavsretlige lovgivning, bør overføres til ophavsrettens regie. Ministeriet har ikke taget stilling til dette

spørgsmål, idet man bl.a. har ønsket at afvente de nordiske drøftelser af spørgsmålet.

Til § 1

Til stk. 1

I overensstemmelse med Bogudvalgets betænkning foreslås det at afgiftsordningen udvides til at gælde alle kategorier af ophavsmænd til bøger. Der skal herefter også ydes afgift til f.eks. komponister, billedkunstnere eller fotografer.

For så vidt angår spørgsmålet om den fremtidige ordning vedrørende afgift til efterladte, henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 2, stk. 4.

Der foreligger ikke nøjagtige oplysninger om antallet af bøger, der katalogiseres under navnet på en komponist, billedkunstner eller fotograf, men nyordningen for disse gruppers vedkommende skønnes at ville få forholdsvis begrænsede økonomiske virkninger.

Merudgiften ved at inddrage komponister under ordningen anslås til ca. 125.000 kr. For så vidt angår billedkunstnere og fotografer vil merudgiften næppe overstige 250.000 kr.

Med hensyn til spørgsmålet om de biblioteker, som omfattes af ordningen, tilsigtes dermed det foreliggende lovforslag ingen ændring i principperne i den gældende afgrænsning, men de i øvrigt foreslåede ændringer i den almindelige bibliotekslovgivning kan gøre en præcisering af de af ordningen omfattede biblioteksgrupper ønskelig.

De kommunale folkebiblioteker er klart afgrænset i forslaget til lov om biblioteker. Efter gældende praksis omfatter afgiftsordningen folkebibliotekerne med deres afdelinger i virksomheder og institutioner, som defineret i § 7, stk. 1 i bekendtgørelse om folkebiblioteker. Endvidere er som nævnt Søfartens Bibliotek og Folkebibliotekernes Depotbibliotek omfattet af ordningen.

Ved forslag til lov om biblioteker ophæves kapitel 4 i lov om folkebiblioteker m. v., således at bestemmelserne i folkeskolelovgivningen vedrørende skolebiblioteker træder i kraft. Efter § 17, stk. 2 i folkeskoleloven omfatter skolebiblioteket de af skolens materialer, der katalogiseres efter et fælles system, og efter stk. 3 fastsætter undervisningsministeren retningslinier for det bibliotekstekniske arbejde. Undervisningsministeriet har tilkendegivet, at afgiftsordningen kun kan omfatte de bøger, der er behandlet biblioteksteknisk i overensstemmelse med folkeskolelovens § 17, stk. 3, og denne afgrænsning vil ved lovens ikrafttræden ikke medføre nogen ændring i det hidtidige beregningsgrundlag.

Spørgsmålet om rimeligheden af en fortsat beregning af biblioteksafgift for skolebibliotekernes bøger har været indgående behandlet af Bogudvalget. På trods af de indvendinger, som har kunnet fremføres mod en fortsættelse af denne ordning, har et flertal i udvalget dog kunnet tilslutte sig, at man indtil videre fortsat beregner afgift også på grundlag af bogbestanden i skolebibliotekerne. Undervisningsministeriet har under hensyn til biblioteksafgiftsordningens historiske baggrund tilsluttet sig en videreførelse af ordningen efter de ovennævnte retningslinier.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling skal bogbestanden i amtscentralerne for undervisningsmidler som hidtil ikke indgå i beregningsgrundlaget under hensyn til disse institutioners karakter af serviceinstitutioner til undervisningsbrug.

Hvad særligt angår de i henhold til § 16 i folkebiblioteksloven oprettede fælleskommunale samlinger, som ved loven om amtscentraler for undervisningsmidler i 1975 sammen med de amtslige skolecentraler blev indlemmet i amtscentralerne, er den gældende ordning den, at der ydes forfatterne et vederlag på grundlag af den sidst mulige optælling (pr. 31. marts 1976) af bøgerne i disse samlinger. Denne ordning blev i forbindelse med Folketingets behandling i 1975 af forslag til ændringer i folkebiblioteksloven aftalt mellem Folketingets kulturudvalg og ministeren for kulturelle anliggender i afventen af en revision af biblioteksafgiftsloven på grundlag af Bogudvalgets betænkning. Denne midlertidige ordning er omtalt i kulturudvalgets betænkning, afgivet den 13. juni 1975. I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling foreslås ordningen nu bragt til ophør. Det herved frigjorte beløb foreslås overført til afgiftsordningen for folke- og skolebiblioteker m.v. jfr. nedenfor.

Den gældende afgiftsordning omfatter ikke bogbestanden i faglige og videnskabelige biblioteker, og der stilles i overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling ikke forslag om udvidelse af ordningen til at omfatte disse biblioteker.

Til stk. 2

Igennem en årrække har bl.a. Bibliotekscentralen efter overenskomst med Dansk Forfatterforening fremstillet bøger på lydbånd til brug for blinde m.v.

Dansk Forfatterforening har overfor Bogudvalget understreget, at man lægger stor vægt på, at optagelser på lydbånd af litterære værker ved den kommende revision af biblioteksafgiftsordningen

bliver sidestillet med bøger, idet man bl.a. har henvist til, at der i løbet af få år kommer til at stå et betydeligt antal lydbånd på bibliotekerne.

I overensstemmelse med indstillingen fra et flertal i Bogudvalget foreslås det, at forfattere til litterære værker, som indspilles på lydbånd, får ret til biblioteksafgift.

Den enhed (svarende til bind for så vidt angår bøger), der udløser afgift, vil normalt være en mappe med f.eks. indtil 6 kassettebånd, jfr. § 2, stk. 1 og bemærkningerne hertil.

På grundlag af den seneste udgave af Bibliotekscentralens lysbogskatalog skønnes, at ca. 250 forfattere med tilsammen ca. 600 titler vil være afgiftsberettigede.

På dette grundlag anslår man, at der i folke- og skolebibliotekerne findes ca. 120.000 udlånsenheder af lydbøger, som vil udløse forfatterafgift. Da mange af forfatterne i forvejen er repræsenteret med mere end 10.000 bind i bogform, vil merudgiften næppe overstige 250.000 kr.

Til stk. 3

I overensstemmelse med indstillingen fra et flertal i Bogudvalget foreslås det at åbne mulighed for, at ministeren for kulturelle anliggender kan fastsætte regler, hvorefter udenlandske statsborgere undtagelsesvis kan opnå ret til at modtage biblioteksafgift.

Det forudsættes herved, at der skal foreligge en særlig, mere vedvarende tilknytning til Danmark.

Man har kendskab til en ret begrænset kreds af forfattere, som i tidens løb er kendt uberettigede til afgift på grundlag af den gældende bestemmelse om dansk statsborgerskab i lov om folkebiblioteker m.v. § 19, stk. 1, jfr. bekendtgørelsens § 1. Da dispensationskriterierne endnu ikke er fastlagt, kan de økonomiske konsekvenser ved nyordningen ikke nøjagtigt vurderes, men det skønnes, at merudgiften næppe vil overstige 150.000 kr.

Til § 2

Til stk. 1-3

For bøger foreslås afgiften som hidtil ydet med et beløb pr. bind, hvormed den berettigede er repræsenteret på bibliotekerne.

For så vidt angår litterære værker, som er indspillet på lydbånd, bemyndiges ministeren for kulturelle anliggender til at fastsætte regler om den udlånsenhed, som udløser afgift, jfr. bemærkningerne til § 1, stk. 2.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling foreslås der indført en gradueret afgiftsskala, således at der udbetales en højeste sats for de første 1.000 udlånsenheder, en lavere sats for de næste 9.000 enheder og en laveste sats for antal enheder over 10.000. Denne ændring foreslås gennemført gradvist over en 5-årig periode.

Bogudvalget tilsluttede sig indførelsen af en ny afgiftsskala, der byggede på principperne i et af Dansk Forfatterforenings repræsentanter i Bogudvalget fremsat forslag. I den skrivelse, hvormed forslagene fremsendtes, udtalte Dansk Forfatterforening, at man med forslagene havde ønsket dels at prøve at fjerne nogle af de økonomiske virkninger af den gældende afgiftsordning, som mange fandt urimelige, dels at foreslå en ordning, der i højere grad hjalp de dårligst stillede forfattere, uden at det af den grund kom til at gå ud over den gruppe af forfattere («mellemgruppen»), der lever udelukkende af at skrive, især skønlitteratur, og hvis eksistens er helt afhængig af de nuværende afgifter.

Forfatterforeningen fremhævede, at den foreslåede ordning ligesom den bestående er baseret på det automatiske princip, at der er et direkte forhold mellem det antal bind en forfatter har stående på bibliotekerne og det beløb den pågældende modtager, og at der ikke bør indføres noget fast loft.

Ministeriet er gået ud fra, at det beløb, der frigøres ved ophør af vederlagsordningen for bind i de tidligere fælleskommunale samlinger, overføres til det beløb, der skal fordeles til berettigede ophavsmænd, der er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne m.v. Man er endvidere gået ud fra, at den ændrede afgiftsberegning for forfattere m.v., der er omfattet af den gældende afgiftsordning, skal gennemføres inden for de bevillingsmæssige rammer for denne ordning.

Den graduerede afgiftsskala forudsættes fastsat således, at det indbyrdes forhold mellem afgiftssatserne bliver 4:3:1. På grundlag af den foreliggende procentfordeling af de afgiftsberettigende udlånsenheder på de tre afgiftsgrupper når man frem til følgende satser i overgangsperiodens sidste år:

4 kr. pr. udlånsenhed for antal enheder op til 1.000,

3 kr. pr. enhed for antal enheder fra 1.001 til 10.000 og

1 kr. pr. enhed for antal enheder over 10.000 kr.

De ovennævnte satser indeholder ikke korrektion for det forhold, at pristalsreguleringen for 6

points (basis januar 1975) er suspenderet for afgiftsbeløb over garantibetalingen.

Bestemmelserne i den gældende lovs § 19, stk. 2 forudsættes ophævet i forbindelse med fastlæggelsen af de nye satser, idet disse bestemmelser ikke teknisk kan kombineres med en gradueret afgiftsskala og en glidende overgangsordning.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling foreslås den nye afgiftsskala som ovenfor nævnt gennemført gradvist over en 5-årig periode, hvilket skal ske efter nærmere af ministeren for kulturelle anliggender fastsatte bestemmelser.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling foreslås det med henblik på en forenkling af administrationen, at minimumsgrænsen for antal udlånsenheder, der berettiger til afgift, hæves fra 50 til 100.

Ved forfatteropgørelsen 1981 lå 25.216 bind under den nye minimumsgrænse på 100 bind.

Til stk. 4

Efter forslaget skal afgiften som hidtil ydes efter nærmere regler, som fastsættes af ministeren for kulturelle anliggender. Dette skal under hensyn til den foreslåede ændring i skolebibliotekernes lovgrundlag ske efter forhandling med undervisningsministeren.

Idet der i øvrigt henvises til bemærkningerne til de enkelte paragraffer skal bemærkes følgende:

Vedrørende materialekategorier

Bogudvalget har behandlet spørgsmålet om indførelse af en bogdefinition, og det har i denne forbindelse været overvejet om f.eks. UNESCOs bogdefinition (en publikation på 49 sider og derover) kunne anvendes. På grund af de vanskeligheder, der vil være forbundet med at arbejde med en generel definition og eventuelle undtagelser herfra, har udvalget dog afstået fra at stille forslag om en sådan ordning. Man har dog peget på indførelsen af en bogdefinition som en mulighed, hvis afgiftsordningen skulle komme ind i en uheldig udvikling.

Vedrørende bøger (incl. »lydbøger«), som omfattes af ordningen

Som nævnt i de almindelige bemærkninger har et flertal i bogudvalget stillet forslag om, at man overgår til medregning af bøger med op til 3 ophavsmænd, når en edb-mæssig optælling kan foretages centralt. Bogudvalget har endvidere givet udtryk for den opfattelse, at de eksisterende be-

stemmelser om hvilke bind, der indgår i bibliotekernes optælling, bør erstattes af et sæt betingelser for, hvornår afgiften udløses. Disse betingelser skulle ifølge udvalget være, at der skal foreligge et værk i ophavsretlig forstand, at værket skal være væsentligt i forhold til bogen som helhed, og at det fysisk skal fremstå som en del af bogen. Ved den praktiske tilrettelæggelse vil der ifølge udvalget kunne blive tale om at stille krav af mere formel art.

Ministeriet påregner, at der ved den nærmere udformning af bestemmelserne om optællingen af administrative grunde dog må lægges afgørende vægt på, hvorledes en optælling kan foregå hensigtsmæssigt på grundlag af den centrale katalogisering. Dette betyder med de nugældende katalogiseringsregler, at det afgørende kriterium for udløsning af afgift vil være om bogen er indført i katalogen under ophavsmandens navn. Det vil som hidtil være en ufravigelig regel, at afgiften kun kan tilkomme én ophavsmand. Som altovervejende hovedregel vil afgiften tilkomme den ophavsmand under hvis navn bogen er indført i katalogen. Ved optællingen medregnes bøger, der er indført under den berettigedes navn, uanset om de også indeholder bidrag af ophavsmænd af andre kategorier. Bøger med flere ophavsmænd i samme kategori medregnes ikke. Bearbejdelser vil således kun kunne komme i betragtning, i det omfang bøgerne er indført under bearbejderens navn.

For så vidt angår spørgsmålet om en afhjælpning af de ufuldkommenheder, der fortsat vil knytte sig til en optælling efter de ovennævnte retningslinier henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 3.

Vedrørende administration

Administrationen af den i medfør af lovforslaget etablerede afgiftsordning påregnes henlagt til det i forslag til lov om biblioteker omhandlede biblioteksdirektorat. De nærmere regler for ordningens administration, som vil blive fastsat efter forhandling med undervisningsministeren, vil indeholde regler om folke- og skolebibliotekernes indberetningspligt.

Den gældende afgiftsberegning er baseret på en optælling af de bind, hvormed den berettigede er repræsenteret i bibliotekerne. Bogudvalget har behandlet spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af andre beregningsmetoder såsom optælling af udlån, betaling i forbindelse med indkøb eller afgift efter antallet af titler kombineret med en mindre afgift pr. bind.

Bogudvalgets konklusion var, at man fortsat bør beregne afgiften på grundlag af bindtallet, bl.a. under hensyn til at der derved sikres afgiftsmodtagerne en nogenlunde ensartet indkomst gennem en årrække. Da man indertid må erkende, at den gældende optællingsordning er administrativt belastende, foreslår udvalget, at der foretages en undersøgelse af, hvorledes en opgørelse af bindtallet på basis af stikprøver kan gennemføres, således at resultatet bliver repræsentativt.

I overensstemmelse hermed forudsættes det, at ministeren for kulturelle anliggender efter forhandling med undervisningsministeren kan fastsætte bestemmelser om, hvorledes opgørelsen af antal afgiftsberettigede udlånsenheder skal finde sted. Spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af en stikprøvevis opgørelse vil indgå i de videre overvejelser.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling påregnes der ikke ændringer i principperne i den gældende ordning, hvorefter et nævn med repræsentation af biblioteker og ophavsmænd skal have adgang til at følge afgiftsadministrationen.

For så vidt angår spørgsmålet om afgift til efterladte agter ministeriet i overensstemmelse med Bogudvalgets henstilling at vurdere behovet for en revision af de gældende regler bl.a. under hensyntagen til overvejelserne i det af justitsministeriet nedsatte ægteskabsudvalg.

Til § 3

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger og bemærkningerne til § 2, stk. 4, antages de tekniske forudsætninger ikke for tiden at være til stede for at medtage værker med flere ophavsmænd i afgiftsberegningen. Bogudvalget har som nævnt stillet forslag om at medtage værker med op til 3 ophavsmænd, når beholdningsregistreringen kan foregå ved hjælp af edb.

Der vil også fortsat være knyttet andre ufuldkommenheder til afgiftsberegningen under de gældende tekniske forudsætninger, f. eks. det forhold at visse kategorier af ophavsmænd (fotografer og billedkunstnere) bliver underrepræsenteret ved optælling på grundlag af de nu anvendte katalogiseringsprincipper.

Med henblik på afhjælpning af mangler af den ovennævnte karakter foreslås der etableret en rådighedssum til fordeling blandt forfattere m.fl. som nævnt i § 1, der er repræsenteret i biblioteker, der er omfattet af loven, med bøger og lydband, for hvilke de pågældende ikke modtager afgift

efter § 2 eller de regler, der fastsættes i medfør heraf.

Fordelingen forudsættes at skulle ske efter ansøgning.

Det forudsættes, at beløb kun kan tildeles danske statsborgere og sådanne udenlandske statsborgere, som kan modtage biblioteksafgift i henhold til § 1, stk. 3, 2. punktum.

Det forudsættes endvidere, at forfattere m. v. der er repræsenteret i bibliotekerne med mindre end 100 enheder ikke kommer i betragtning ved fordelingen af bevillingen.

I grundlaget for fordelingen bør indgå et skøn over ophavsmandenes kvantitative repræsentation på bibliotekerne med de pågældende bøger og lydbånd, men det bør tillige bl.a. under hensyn til den usikkerhed, der vil være forbundet med et sådant skøn, være muligt at lade andre kriterier, som f.eks. behov, indgå i den samlede vurdering. Det foreslås, at nærmere regler for administrationen af bevillingen fastsættes af ministeren for kulturelle anliggender efter forhandling med undervisningsministeren. Det kan herved bestemmes, at fordelingen af beløbet foretages af et udvalg med repræsentation af de berørte ophavsmandsgrupper, og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse.

Et flertal i Bogudvalget har stillet forslag om etablering af et rådighedsbeløb, der skulle have til formål dels at afhjælpe manglerne ved den automatiske ordning, dels at støtte litteraturproduktionen og -distributionen ud fra en kulturpolitisk vurdering. Ministeriet har ønsket at afvente Bogudvalgets endelige betænkning, førend der tages nærmere stilling til dette forslag.

Til § 4

Efter den gældende ordning fordeles efter ansøgning årligt et beløb på 220.000 kr. (pristalsreguleret) til danske oversættere, som er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. Bevillingen fordeles i portioner af varierende størrelse, og afgørende for portionens størrelse er et skøn over ansøgernes kvantitative repræsentation på bibliotekerne. Fordelingen foretages af et særligt udvalg, jfr. bekendtgørelsens § 13.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger stillet et flertal af Bogudvalgets medlemmer forslag om, at der indføres en individuel, automatisk afgiftsberegning også for oversættere, når de tekniske forudsætninger herfor er til stede. For perioden indtil en sådan afgiftsberegning lader sig gennemføre, stiller Bogudvalget forslag om en forhø-

jelse af rådighedsbeløbet til formålet, således at der kan tillægges den enkelte oversætter større beløb end hidtil, samtidig med at der sker en udvidelse af kredsen af oversættere, som får del i beløbet. Der er ligeledes i udvalget enighed om, at fordelingen af bevillingen som hidtil bør foregå på grundlag af ansøgninger og foretages af et særligt sagkyndigt udvalg.

Det har i Bogudvalget været drøftet, om man ved fordelingen skulle gå over til at anlægge andre kriterier end et skøn over den kvantitative repræsentation i bibliotekerne, således at der f.eks. kunne lægges vægt på kvalitet og behov. Bogudvalgets flertal har dog ikke ment, at der bør gennemføres vidtgående ændringer i fordelingsprincipperne i overgangsperioden, indtil en individuel, automatisk afgiftsberegning kan finde sted.

I overensstemmelse med Bogudvalgets indstilling stilles der forslag om en forhøjelse af rådighedsbeløbet til oversættere. Nærmere regler for fordelingen fastsættes af ministeren for kulturelle anliggender efter forhandling med undervisningsministeren, og det kan herved bestemmes at fordelingen foretages af et sagkyndigt udvalg på grundlag af ansøgninger og at udvalget træffer den endelige administrative afgørelse. Det forudsættes, at der som hovedregel lægges vægt på oversætternes skønnede kvantitative repræsentation i bibliotekerne.

Det forudsættes endvidere, at der i almindelighed ikke vil være anledning til at tildele beløb til personer, som ikke opfylder betingelserne for at modtage biblioteksafgift i henhold til § 1, stk. 3.

Til § 5

Bestemmelsen om pristalsregulering af de i loven nævnte beløb svarer til bestemmelsen i den gældende lovs § 19, stk. 1, idet det dog foreslås præciseret i loven hvilket pristal, der lægges til grund for beregningen.

De i loven nævnte beløb andrager efter reguleringspristallet for juli 1981:

§ 2, stk. 2	4,48 kr./3,36 kr./1,12 kr.
§ 2, stk. 3	2,69 kr.
§ 3	392.000 kr.
§ 4	1.086.400 kr.

Den ved lov nr. 280 af 16. juni 1980 indsatte § 19, stk. 2 om delvist bortfald af regulering på grundlag af reguleringspristallet for januar 1980 foreslås ophævet. Som nævnt ovenfor i bemærkningerne til § 2 kan bestemmelsen i § 19, stk. 2

ikke teknisk kombineres med den foreslåede graderede afgiftsskala og glidende overgangsordning.

Til § 6

Loven forudsættes at skulle træde i kraft samme

dato som lov om biblioteker.

Til § 7

Bibliotekerne på Færøerne og i Grønland omfattes ikke af den gældende bibliotekslov.

Bilag 1

Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Udgifter vedrørende biblioteksafgiften er opført under finanslovens § 21.02.05. Tilskud til biblioteksformål. 51.05. Vederlag til danske forfattere.

1. Udvidelsen til andre ophavsmænd end forfattere skønnes at medføre merudgifter på ca. 370.000 kr., jfr. bemærkninger til § 1, stk. 1.
2. Medtagelse af litterære værker, som er indspillet på lydbånd, i grundlaget for afgiftsberetningen skønnes at medføre merudgifter på ca. 250.000 kr., jfr. bemærkninger til § 1, stk. 2.
3. Udvidelsen til udenlandske ophavsmænd med særlig tilknytning til Danmark skønnes at medføre merudgifter på ca. 150.000 kr., jfr. bemærkninger til § 1, stk. 3.
4. Forhøjelsen af minimumsgrænsen for det antal udlåsenheder, som berettiger til afgift, skønnes at ville medføre en mindreudgift på ca. 50.000 kr., jfr. bemærkninger til § 2, stk. 2.
5. Der foreslås etableret en rådighedssum på 350.000 kr. til afhjælpning af de ufuldkommenheder, der under de gældende tekniske forudsætninger, vil være knyttet til afgiftsordningen, jfr. § 3.
6. Rådighedssummen til oversættere foreslås forhøjet med 650.000 kr., jfr. § 4.
De under 1. til 6. nævnte forslag medfører en samlet nettomerudgift på 1.720.000 kr. i januar 1980-niveau. I juli 1981-niveau, jfr. lovforslagets § 5 andrager beløbet 1.926.400 kr.
7. Den administrative forberedelse af lovforslagets nydannelser, herunder den i § 2 nævnte graduerede afgiftsskala, skønnes at ville medføre udgifter i finansåret 1982 på ca. 200.000 kr., som afholdes indenfor kulturministeriets budget for dette finansår.
Det er i bemærkningerne til § 2, stk. 4 omtalt, at mulighederne for en forenklet procedure for opgørelse af afgiftsberettigende udlåsenheder vil blive undersøgt. En eventuel gennemførelse af en forenklet procedure vil medføre kommunale mindreudgifter.

Bilag 2

Lov nr. 171 af 27. maj 1964 som ændret ved lov nr. 314 af 26. juni 1975 og lov nr. 280 af 16. juni 1980 – § 19.

§ 19. Efter regler fastsat af ministeren for kulturelle anliggender yder staten danske forfattere m.fl. et årligt vederlag på 1,60 kr. for hvert bind, hvormed de er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. Staten yder herudover et beløb på 220.000 kr., der uddeles efter ansøgning til oversættere, som er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. Beløbene forhøjes eller nedsættes med 3 pct. for hver fulde 3 points udsving i reguleringspri-

stallet 100.

Stk. 2. Regulering på grundlag af reguleringspristallet for januar 1980 bortfalder. Dette gælder dog ikke for vederlag til forfattere, hvis samlede vederlag i medfør af stk. 1 ikke overstiger, eller ved reguleringen kommer til at overstige, et beløb svarende til den i lov nr. 129 af 29. marts 1979 om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m.v. § 2, stk. 1, nr. 2, nævnte garantibetaling.

Bekendtgørelse om biblioteksafgift

I henhold til § 19 i bekendtgørelse nr. 600 af 9. december 1975 af lov om folkebiblioteker m.v. fastsættes:

§ 1. Staten yder danske forfattere m.fl. et årligt vederlag for hvert bind, hvormed de er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. Vederlaget ydes til forfattere, som er danske statsborgere, og til deres efterladte, jfr. § 2.

§ 2. Ret til at modtage vederlag har:

- a) Forfatteren selv.
- b) Forfatterens efterlevende ægtefælle så længe ægtefællen ikke har indgået nyt ægteskab; hvis det ny ægteskab ophører, har ægtefællen igen ret til vederlag. En fraskilt ægtefælle har ret til vederlag, hvis ægteskabet har været mindst 5 år, og hvis det er fastsat ved skilsmissen, at ægtefællen har ret til underhaltsbidrag. Hvis forfatteren efterlader sig to berettigede ægtefæller, deles vederlaget mellem dem i forhold til det antal påbegyndte år, hvori hver af dem har været gift med forfatteren; den enkeltes andel skal dog være mindst en tredjedel af vederlaget. Efterlader forfatteren sig mere end to berettigede ægtefæller, deles vederlaget ligeligt imellem dem.
- c) Børn under 21 år af en afdød forfatter, hvis den anden af deres forældre er død eller ikke berettiget efter punkt b).

Stk. 2. Hvis en forfatter efterlader sig berettigede både efter stk. 1 b) og stk. 1 c), tilfalder to tredjedele af vederlaget den eller de berettigede ægtefæller til deling efter reglerne under b), mens en tredjedel af vederlaget tilfalder det eller de berettigede børn til lige deling. Hvis en efterlevende ægtefælles ret til vederlag indtræder igen ved et senere ægteskabs ophør, jfr. stk. 1 b), fordeles vederlaget med en tredjedel til ægtefællen og to tredjedele til børnene, indtil de fylder 21 år.

Stk. 3. Vederlag udbetales for hvert finansår til den berettigede eller dennes bo, hvis betingelserne for udbetaling forelå ved finansårets begyndelse den 1. januar.

§ 3. Den, der ønsker at komme i betragtning ved fordelingen af vederlaget, skal selv anmelde sig til Bibliotekstilsynet og oplyse sit navn og personnummer. Blanket til anmeldelsen fås i Bibliotekstilsynet. Den, der anmelder sig inden 15. november, kommer i betragtning ved fordelingen fra og med det følgende finansår.

§ 4. På grundlag af anmeldelserne fra de berettigede udarbejder Bibliotekstilsynet for hvert finansår det nødvendige materiale til brug ved bibliotekernes opgørelse af forfatternes bindtal, herunder en fortegnelse over de forfattere, hvis bøger skal medregnes ved årets opgørelse.

§ 5. De biblioteker, som omfattes af biblioteksloven, herunder folkebiblioteker, skolebiblioteker i folkeskolen, Søfartens Bibliotek og Folkebibliotekernes Depotbibliotek, indberetter hvert år inden en nærmere angiven frist til Bibliotekstilsynet, hvor mange bind, der fandtes i bibliotekerne ved finansårets begyndelse den 1. januar af forfatterne på den tilsendte fortegnelse.

§ 6. Ved bibliotekernes opgørelse af forfatternes bindtal medregnes alle bøger, som kun har én forfatter. Værker, der består af flere bind, medregnes kun, når alle bind har samme forfatter. Der bortses fra oversættelser og fra bearbejdelser, der ikke udgør et nyt selvstændigt åndsværk.

§ 7. På grundlag af bibliotekernes indberetninger opgør Bibliotekstilsynet for hvert finansår det samlede bindtal af hver enkelt

forfatter og udbetaler vederlaget til den eller de berettigede inden finansårets udgang. Hvis en forfatters samlede bindtal er under 50, udbetales vederlaget ikke.

§ 8. Vederlaget udbetales med 1,60 kr. for hvert bind, hvormed forfatteren er repræsenteret i bibliotekerne. Beløbet forhøjes eller nedsættes med 3 procent for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet 100 (basis januar 1975).

§ 9. Et nævn med repræsentation for biblioteker og forfattere skal have adgang til at følge vederlagsadministrationen. I tilfælde af tvivl om fortolkningen af bestemmelserne i § 6 skal Bibliotekstilsynet indhente nævnets udtalelse. Bibliotekstilsynets afgørelser kan indbringes for kulturministeriet.

Stk. 2. Nævnet består af 3 medlemmer:

1 medlem udpeget af kulturministeriet,

1 medlem udpeget af Kommunernes Landsforening,

1 medlem udpeget af Dansk Forfatterforening.

Nævnets medlemmer og suppleanter for disse beskikkes af kulturministeren for et tidsrum af 3 år. Bibliotekstilsynet er sekretariat for nævnet.

§ 10. Staten yder et årligt beløb på

220.000 kr., der uddeles efter ansøgning til oversættere, der er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne. Beløbet forhøjes eller nedsættes med 3 procent for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet 100 (basis januar 1975).

§ 11. Oversætterbeløbet fordeles til oversættere, der har oversat bøger fra fremmede sprog til dansk, og som i særlig grad er repræsenteret i folke- og skolebibliotekerne.

§ 12. Ansøgning om en andel i oversætterbeløbet indsendes til Bibliotekstilsynet inden den 1. januar på en særlig blanket, der fås i Bibliotekstilsynet.

§ 13. Oversætterbeløbet fordeles af et udvalg, som består af

1 medlem udpeget af kulturministeriet,

2 medlemmer udpeget af Dansk Forfatterforening.

Udvalgets medlemmer beskikkes af kulturministeren for et tidsrum af 3 år. Bibliotekstilsynet er sekretariat for udvalget.

§ 14. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 544 af 25. oktober 1946 ophæves.

§ 15. Bekendtgørelsen træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende.